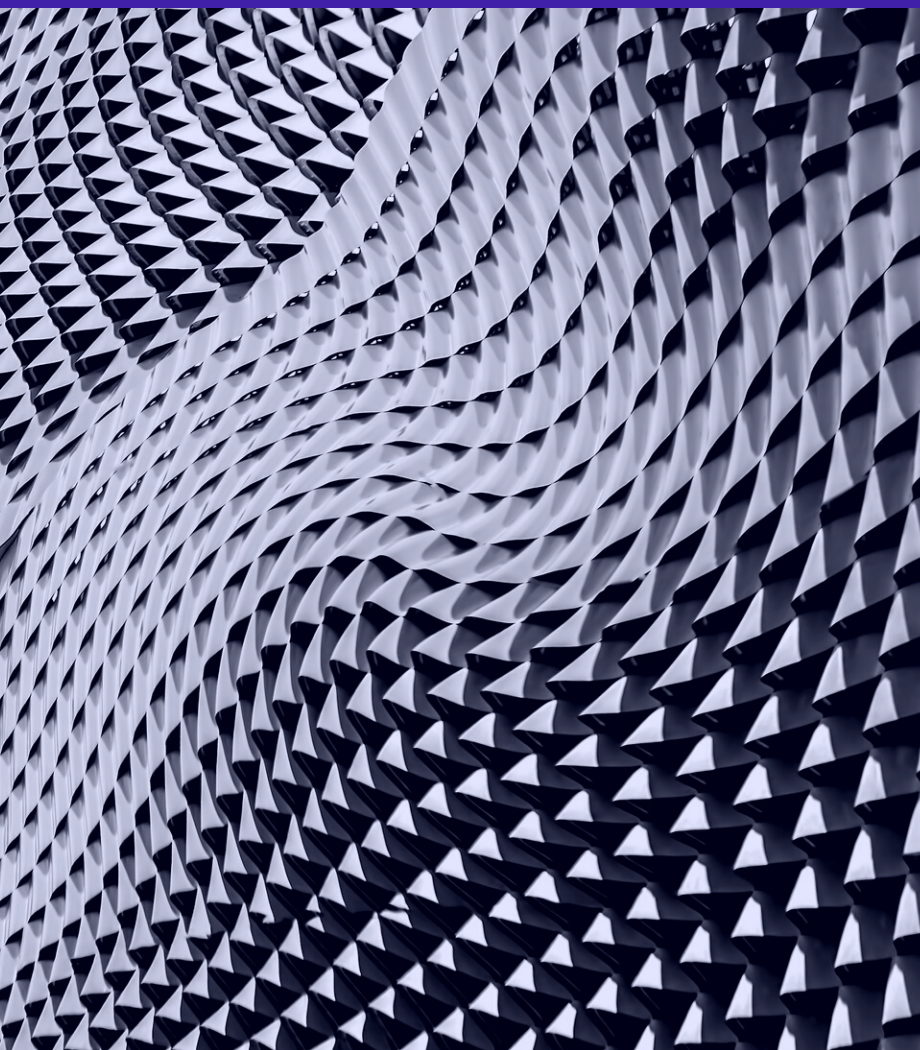

2023 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

Vyriausybės strateginės
analizės centras

01

DARIUS ŽERUOLIS

STRATA VALDYBOS PIRMININKAS, MINISTRĖS
PIRMININKĖS PATARĖJAS STRATEGINIO
PLANAVIMO, VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO,
REFORMŲ IR POKYČIŲ VALDYMO KLAUSIMAIS

*Aš matau, kad STRATA jau yra
naujos kokybės organizacija,
kuri pasiruošusi pakilimui.*

MOSTA buvo pervadinta į STRATĄ 2019 m., bet prireikė laiko, kad pasikeitęs organizacijos pavadinimas atitiktų atliekamo darbo užmojų, turinį ir kokybę. Pasikeitė STRATA valdymas, perspektyva dirbti įdomiais ir valstybei svarbiais viešosios politikos klausimais patikėjo daugiau naujų kompetentingų žmonių. STRATA vis labiau pasitikime ir jai patikime atsakingus darbus. 2023-ųjų metų neabejotinas STRATOS flagmanas buvo Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“.

Tai dar nėra tokia organizacija, kokia galėtų ir turėtų būti, bet kantriai dirbdama, gerai planuodama ir glaudžiai dirbdama su Vyriausybės centru (Vyriausybės kanceliarija) STRATA taps labai rimtu analitinių kompetencijų centru, galinčiu įgyvendinti ilgalaikius projektus ir operatyviai prisidėti parengiant reikalingus viešosios politikos sprendimus.

STRATA jau stovi ant rimtų, iš esmės pasikeitusių organizacinių pamatų ir remiasi sustiprėjusiais analitiniais gebėjimais. Dabar tik į priekį!

02

AGNĖ VILKONČIŪTĖ

STRATA DIREKTORĖ

*Siekiame, kad STRATA būtų
žinoma kaip stipri komanda,
kurianti kokybiškus rezultatus.*

Apžvelgdami praėjusius metus ir įsivertinę tiek pasiekimus, tiek ir išmoktas pamokas, su vis didėjančia ambicija ir pasiryžimu judame toliau.

STRATA žingsnis po žingsnio tampa patikima ir telkianti geriausias analitinius pajėgumus organizacija. Mūsų tikslas nėra tik parengti tyrimų ataskaitas. STRATA yra kur kas daugiau – tai komanda, kurianti įrodymais informuotų viešosios politikos sprendimų kultūrą, atliepiančią LR Vyriausybės ir visuomenės poreikius.

Kuriame ir stipriname partnerystę su tais, kurie ieško pagrįstų, inovatyvių ir aktualių viešosios politikos sprendimų.

03

ĮVADAS

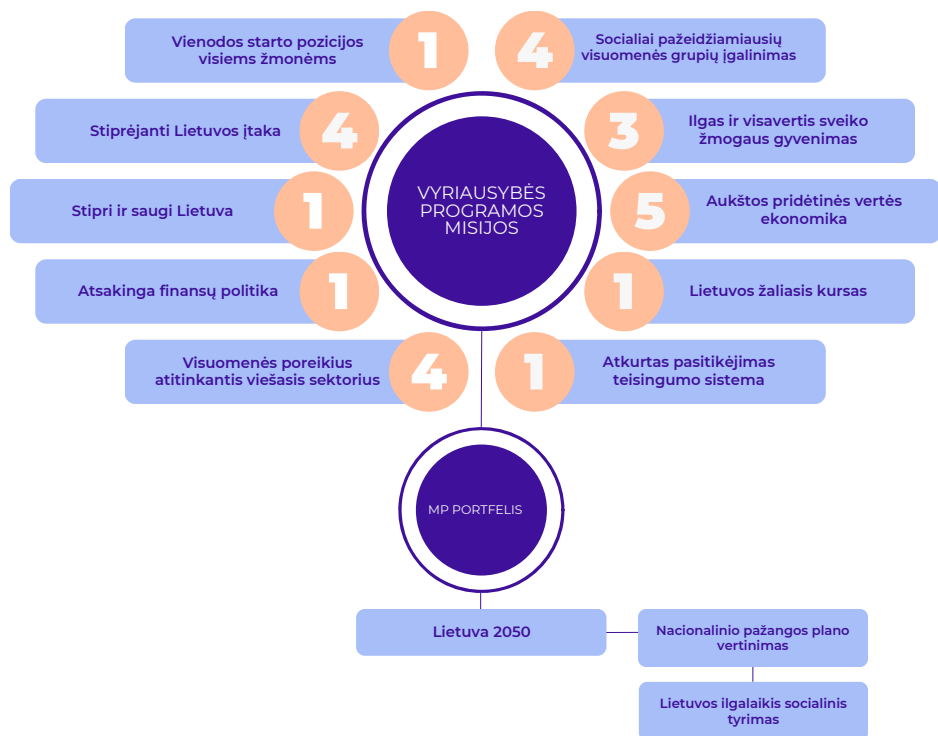
Nuo 2019 m. veikiantis Vyriausybės strateginės analizės centras (toliau – STRATA) vis ambicingiau siekia savo pagrindinio tikslo – rengti ir teikti nepriklausomą, tiriamosios veiklos informaciją, reikalingą įrodymais grįstiems viešosios politikos sprendimams priimti.

Apibendrinant 2023 metus galima teigti, kad jais STRATA užbaigė svarbų įsikūrimo etapą. Baigtas penkerius metus trukęs, ES lėšomis finansuotas projektas „Įrodymais grįsto valdymo kompetencijų centro įkūrimas“. Vykdyti struktūriniai pokyčiai leido dar efektyviau ir lanksčiau veikti kintančiose situacijose bei atliepti naujus poreikius. STRATA pavyko išlaikyti platų savo analitinės veiklos lauką, apimantį visas viešojo valdymo sritis, ir teikti analitiką rengiant svarbiausias strategines Vyriausybės reformas. Didelis dėmesys buvo skirtas bendradarbiavimo tinklų kūrimui bei analitinės informacijos pasiekiamumo didinimui.

STRATA analitikų komanda parengė 28 tyrimų ataskaitas, padėjusias LR Vyriausybei priimti įrodymais grįstus sprendimus, svarstant įvairius įstatymų projektus; atliko teisės aktų vertinimus; ekspertinėmis konsultacijomis, organizuojamais mokymais, vykdomais tarptautiniais projektais prisidėjo stiprinant įrodymais grįsto valdymo ekosistemą bei viešojo sektoriaus dalyvių kompetencijas; plėtojo tarpinstitucinius kompetencijų bei ekspertų tinklus; bendradarbiaujant su kitomis organizacijomis, sukūrė platformą, įgalinančią išsaugoti parengtą analitinę informaciją bei dalintis analitiniais resursais; tęsė parengiamuosius darbus įgyvendinant Lietuvos ilgalaikį socialinį tyrimą, plėtojo Ateities įžvalgų metodo naudojimą.

04

STRATA parengtų ataskaitų skaičius pagal Vyriausybės programos misijas

Ataskaitoje pristatomi, o pirmoje jos dalyje išskiriami keturi reikšmingiausi STRATA atlikti darbai, siekiant 2021-2025 m. strateginių tikslų: (1) teikti patikimas įžvalgas ir rekomendacijas, siekiant kokybiškų strateginių sprendimų; (2) būti proaktyviu partneriu diegiant įrodymais grįstų sprendimų kultūrą; (3) dalyvauti formuojant pozityvų visuomenės požiūrį į įrodymų svarbą; (4) puoselėti bendro tikslo siekiančią nepriklausomą ekspertų komandą. Taip pat pateikiami metų finansiniai duomenys bei STRATA veiklos rodikliai.

STRATA komanda, žengdama į naują etapą, įsipareigoja ir toliau veikti iniciatyviai, kokybiškai, pasitelkiant inovatyvius metodus, stiprinti įrodymais grįstą kultūrą viešajame sektoriuje.

05

STRATA VEIKLOS RODIKLIAI

LR Vyriausybės kanceliarijos strateginiame veiklos plane numatyti veiklos rodikliai,

Programos 4 tikslas: užtikrinti aukštą strateginių sprendimų kokybę, tobulinant problemų analizės procesą ir pasitelkiant ekspertines analizes svarbiausiais viešosios politikos klausimais.

bei STRATA strategijoje nustatytų tikslų įgyvendinimo (poveikio) rodikliai:

RODIKLIS	2022 m.	Tikslas 2023 m.	2023 m.
1. Atliktų kokybiškų didesnio poveikio sprendimų projektų ex ante poveikio vertinimų dalis, procentai (NPP poveikio rodiklis).	n.d.	-	n.d.
2. Ekspertų, mokslininkų žinių panaudojimas priimant sprendimus, indeksas (angl. Expert Advice) (rezultato rodiklis).	6	6	n.d.*
3. Priimant LR Vyriausybės sprendimus panaudotų įžvalgų ir rekomendacijų dalis, procentai.	53	50	60
4. Tyrimų ir kitų darbų užsakovų pasitenkinimo pateiktų rezultatų kokybe vidutinis vertinimas 1–10 balų skalėje.	9	9	9,1
4. Darbuotojų įsitraukimas, proc.**	-	-	-

* Rodiklis skaičiuojamas kas 2-3 metus. 2023 m. rodiklis nebuvo skaičiuojamas.

** Siekiant taupyti finansinius resursus, rodiklis neskaičiuojamas nuo 2022 m.

06

I DALIS: REIŠMINGIAUSI DARBAI

DIDŽIAUSIĄ IŠLIEKANČIĄ VERTĘ KURIANTYS
2023 M. DARBAI

Šie STRATA analitikų komandos, bendradarbiaujant su išorės ekspertais, atlikti darbai išskiriami dėl ypatingos reikšmės strateginiame valstybės valdyme.

07

LIETUVOS ATEITIES VIZIJA „LIETUVA 2050“

Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ – tai ilgesnės negu 20 metų perspektyvos dokumentas, kuriame bendros kūrybos būdu kartu su ekspertais, piliečiais ir kitais bendrakūrėjais nustatoma Lietuvos ateities vizija, jai įgyvendinti reikalingos strateginės ambicijos ir poveikio rodikliai, rodantys siekiamus socialinės, ekonominės ir aplinkos būklės pokyčius šalies mastu.

Bendradarbiaudama su LR Vyriausybės kanceliarija (LRVK) ir kitais Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ projekto organizatoriais, STRATA aktyviai prisidėjo prie vizijos projekto parengimo, jo svarstymų LR Seime ir viešinimo visuomenėje.

08

Sausio mėnesį STRATA organizavo vizijos įgyvendinimo kelrodžių dirbtuves, kurių rezultatai leido parengti išsamias vizijos strateginių ambicijų realizavimo darbotvarkes. Antrąjį metų ketvirtį STRATA „Lietuva 2050“ komanda parengė ir Valstybės pažangos tarybai (VPT) pateikė pilną vizijos projektą. Prasidėjus projekto svarstymui Seime 2023 m. Seimo rudens sesijos metu, STRATA analitikai rengė teminius „Lietuva 2050“ pristatymus kassavaitiniuose Ateities komiteto susitikimuose ir projekto peržiūrai kituose Seimo komitetuose bei padėjo Ateities komiteto biurui rengiant galutinę projekto redakciją. STRATA analitikai taip pat aktyviai dalyvavo projekto viešinimo veiklose ir pristatė ateities viziją įvairioms suinteresuotoms šalims: pvz., JAV lietuvių jaunimo sąjungai, Lietuvos verslo vadovų klubo nariams, generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos studentams ir karininkams. Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“ buvo patvirtinta 2023 m. gruodžio 23 d., o STRATA savo kompetencijų ribose ir toliau prisidės prie vizijos įgyvendinimo bei ateities įžvalgų kultūros ir kompetencijų stiprinimo darbų.

Ateities įžvalgų metodų, naudotų kuriant „Lietuva 2050“ taikymas ir į ateitį orientuotos viešosios politikos kultūros skatinimas išliks esminiu STRATA prioritetu. Ateities įžvalgos yra struktūrizuotas ateities tyrinėjimo būdas, padedantis apsvarstyti alternatyvias ateities trajektorijas, identifikuoti esminius pasirinkimus jų atžvilgiu ir atrasti geriausius politikos sprendimus norint formuoti palankią ateitį. Vienas iš svarbiausių tikslų šioje srityje yra burti ateities įžvalgų rengėjų bendruomenę Lietuvoje.

Rengiant Lietuvos ateities viziją „Lietuva 2050“, STRATA ir kiti projekto partneriai konsolidavo apie 600 ekspertų ir organizacijų, dalyvavusių vizijos formavimo procese ir išreiškusių norą toliau dalintis įžvalgomis, kuriant valstybės ateitį, tinklą. STRATA metodinės kompetencijos, institucinio bendradarbiavimo patirtis ir suburtas ateities bendrakūrėjų tinklas gali tapti ir esmine atrama šiuo metu Seimo Ateities komiteto iniciatyva formuojamai Lietuvos ateities ekosistemai. Būsimos Lietuvos ateities ekosistemos tikslas – sutelkti valstybės pajėgumus siekiant palaikyti nuolat veikiančią ir į ateitį orientuotą strateginio planavimo ir valdymo sistemą.

DARBO APMOKĖJIMO VIEŠAJAME SEKTORIUJE SISTEMOS KŪRIMO GAIRĖS

„Pastarojo meto iššūkiai ir krizės atvėrė valstybės tarnybos opas – trūksta profesionalių vadovų ir kokybiškus sprendimus gebančių parengti valstybės tarnautojų, valstybės tarnyba tapo nugyventa, sumenko jos prestižas“ – tokia problema suformuota Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje ir tęsiama siūlymais, inspiravusiais valstybės tarnybos reformą: „įgyvendinti kompleksinę viešojo valdymo reformą siekiant padidinti viešojo sektoriaus profesionalumą, lankstumą, inovacijų ir technologijų diegimą, taip pat sustiprinti atsakomybę, gebėjimą priimti sprendimus ir spręsti sudėtingus iššūkius.“

STRATA parengė Valstybės ar savivaldybės viešojo administravimo institucijose ar įstaigose dirbančių valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, darbo apmokėjimo sistemos kūrimo gaires, kurios tapo reikšminga viešojo sektoriaus reformos dalimi. Darbo užmokesčio sistemos sukūrimas – viena iš priemonių, įgyvendinančių Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje keliamą iniciatyvą, – sudaryti sąlygas institucijų vadovams lanksčiai valdyti personalą ir efektyviausiu būdu siekti institucijos tikslų (Projekto „Stiprūs ir atsakingi vadovai – valstybės tarnybos veidas“ 209.3 iniciatyva).

10

STRATA parengtos darbo apmokėjimo sistemos kūrimo gairės jau yra plačiai naudojamos visose valstybės ar savivaldybės viešojo administravimo institucijose ir įstaigose, kuriant unikalias darbo apmokėjimo sistemas. Gairėse išdėstyti pagrindiniai darbo apmokėjimo sistemos kūrimo principai, kurie atitinka pasaulyje pripažintas gerąsias žmogiškojo kapitalo vadybos praktikas, naudojamas tiek privačiame, tiek viešajame sektoriuje, siekiant stiprinti darbo apmokėjimo sistemos veiksmingumą ir racionalų finansinių resursų panaudojimą.

Vadovaujantis gairėse išdėstytais darbo apmokėjimo sistemos kūrimo principais, kiekviena viešojo sektoriaus institucija ar įstaiga turi galimybę užtikrinti vidinio teisingumo principą, kai už panašų darbą mokamas panašus darbo užmokestis.

Šių gairių aktualumą patvirtina 2020 m. Vidaus reikalų ministerijos atlikto Vyriausybės sektoriaus darbuotojų motyvacijos ir pasitenkinimo darbu tyrimo rezultatai: tik 41 proc. darbuotojų savo darbo užmokestį vertino kaip teisingą, lyginant su kitų, atliekančių panašų darbą, darbo užmokesčiu ir 37 proc. teigiamai vertino jų gaunamą darbo užmokestį kaip atitinkantį jų įgūdžius ir gebėjimus. Darbo užmokesčio valdymo principų, taikomų tiek viešajame, tiek privačiame sektoriuose suvienodinimas palengvins reikiamos kompetencijos darbuotojų pritraukimą ir išlaikymą viešajame sektoriuje. Nauja darbo apmokėjimo sistema institucijų ir įstaigų vadovus įgalins pritraukti reikalingus specialistus ir juos motyvuoti, laisviau disponuojant darbo užmokesčiui skirta įstaigos biudžeto dalimi. Taip pat gairės sudaro galimybę į darbo apmokėjimo sistemos kūrimo procesą įtraukti ir darbuotojus, įgalinant juos geriau suprasti ir priimti sistemą bei suvaldant rizikas dėl galimai subjektyvių ar neskaidrių sprendimų nustatant darbo užmokestį.

Kuriant motyvuotą ir produktyvią darbo aplinką, vertinga suteikti darbuotojams aiškia informaciją apie darbo užmokesčio nustatymo principus. Vadovaujantis gairėmis parengta institucijos ar įstaigos darbo apmokėjimo sistema, be kita ko, didins skaidrumą suteikiant tikslesnę informaciją, kokių susitarimų ir įsipareigojimų institucija ar įstaiga laikosi nustatydamą ir valdydamą darbuotojų darbo užmokestį.

LIETUVOS ILGALAIKIS SOCIALINIS TYRIMAS (LIST)

Viešojo valdymo sprendimų poveikiui vertinti reikia patikimų, kokybiškų, nuoseklių ir įveiklinamų duomenų. Reprezentatyvūs ir kokybiški duomenys taip pat bus reikalingi Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ įgyvendinimo stebėsenai ir vertinimui, kurie bus atliekami stebint ir analizuojant poveikio rodiklių, apibūdinančių ir atskleidžiančių visuomenės būklę ir jos pokyčius, kitimo tendencijas.

Lietuvos ilgalaikis socialinis tyrimas (LIST) inicijuotas kaip prieiga konstruoti ir tinkamai skaičiuoti vizijoje „Lietuva 2050“ ir 2021-2030 m. Nacionaliniame pažangos plane (NPP) numatytus rodiklius ir įvertinti jų kitimo tendencijas, nuosekliai rinkti reprezentatyvius ir kokybiškus ilgalaikius duomenis apie Lietuvos visuomenę bei jos raidą.

LIST siekiama užtikrinti, kad Lietuvoje atsirastų periodiškai ir santykinai dažnai renkamų patikimų bei kokybiškų duomenų šaltinis, kuris leis nagrinėti egzistuojančias visuomenės nuomones, vertinimus, elgseną ir jų kitimą bei atlikti išsamesnius ir nuodugnesnius tyrimus ir analizes, siekiant nustatyti priežastinius ryšius, geriau pažinti bei įvertinti Lietuvos visuomenės būklę.

12

Tai pirmasis toks Lietuvoje didelio masto tęstinis visuomenės tyrimas, skirtas prisidėti prie į ateitį orientuotos viešosios politikos bei tinkamai atliepti ilgalaikę šalies raidos viziją. LIST bus vykdomas kaip reguliari tikimybinė panelinė apklausa, kai tyrime nuosekliai dalyvauja tie patys respondentai.

Šiam tyrimui įgyvendinti STRATA sukūrė specialius įrankius ir metodus, bendradarbiaujant su Lietuvos mokslininkais, konsultuojantis su užsienio ekspertais ir remiantis geriausia Lietuvos ir užsienio praktika (GESIS Panel, LISS Panel, Rand American Life Panel ir kt.).

Atsižvelgiant į metodologinį ir techninio įgyvendinimo kompleksumą, LIST yra paremtas viešojo valdymo ir ekspertinių institucijų bendradarbiavimu, siekiant užtikrinti kokybišką ir savalaikį tyrimo įgyvendinimą ir rezultatų įveiklinimą. LIST bus įgyvendinamas konsorciumo pagrindu, kurį sudarys STRATA (pagrindinis tyrimo įgyvendintojas), Valstybės duomenų agentūra, aukštojo mokslo institucijos ir Lietuvos mokslo taryba.

TYRIMO TEMOS

- Pasitikėjimas valstybės institucijomis ir atskirų viešosios politikos sričių vertinimas
- Grėsmių suvokimas ir valia ginti šalį
- Geopolitinės nuostatos
- Kalba ir tapatybė
- Informacijos vartojimas ir atsparumas informacinėms grėsmėms
- Pilietinis aktyvumas ir pasitenkinimas demokratija
- Socialinė gerovė ir socialinė darna
- Sociodemografiniai kintamieji ir kultūrinio kapitalo rodikliai
- Kintantis klausimų blokas (atliepiant viešojo valdymo institucijų poreikius)

13

2023 m. LIST parengiamieji darbai apėmė dviejų ataskaitų parengimą:

1. Lietuvos socialinės raidos stebėsenos, reprezentatyvių gyventojų apklausų būdu, funkcijų peržiūros ataskaita, kurioje nagrinėjama Lietuvos socialinės raidos stebėsenos teisinė aplinka bei stebėsenos funkcijos įgyvendinimo ypatumai.

Ataskaitoje pateikiamos: (i) rekomendacijos dėl strateginės reikšmės rodiklių integravimo į dalinai centralizuotą visuomenės socialinės būklės ir jos raidos stebėsenos sistemą; (ii) rekomendacijos dėl NPP rodiklių bei (iii) rekomendacijos ir techninės gairės valstybės institucijoms, planuojančioms įgyvendinti ar užsakyti visuomenės nuomonės tyrimus. Ataskaita aktuali visiems strateginio valdymo sistemos dalyviams, kurie planavimo dokumentuose numatytų tikslų, uždavinių ar viešųjų intervencijų poveikiui stebėti pasitelkia arba planuoja pasitelkti rodiklius, grįstus reprezentatyviomis visuomenės nuomonės apklausomis.

2. Lietuvos ilgalaikio socialinio tyrimo techninio įgyvendinimo modelio vertinimas, skirtas įvertinti tinkamiausią LIST techninio įgyvendinimo modelį remiantis atlikta galimybių studija ir pasiūlyti jo projektą.

TYRIMO DIZAINAS

- Tiriamieji: 18 metų ir vyresni gyventojai
- Imtis: ~5000 pastovių respondentų
- Periodiškumas: apklausa vykdoma 4 kartus per metus, ne ilgesnė kaip 20-25 min., bazinis klausimynas kartotinis (kas metus), kita dalis kintanti
- Apklausos būdas: savipilda internetu (iki 80 proc.) ir kontaktiniu būdu
- Respondentų motyvavimui naudojamos paskatos
- Rezultatai: ketvirtinės, metinės, teminės, giluminės ataskaitos, LT2050 ir NPP rodiklių stebėseną.

14

2023 m. baigtas konstruoti LIST klausimynas konsultuojantis su LR ministerijomis ir aktualių sričių mokslininkais. Vyko konsultacijos su VDA dėl techninio LIST įgyvendinimo, atlikti parengiamieji darbai tyrimo pilotavimui. Remiantis pasiūlytu LIST techninio įgyvendinimo modeliu, atliktas reprezentatyvus bandomasis LIST metodikos tyrimas. Buvo tęsiamos LIST ilgalaikio finansavimo galimybių paieškos, vyko konsultacijos su Lietuvos mokslo tarybos (LMT) atstovais, kartu su LR Vyriausybės kanceliarija atlikti parengiamieji darbai dėl LIST paskirtinės programos, kurią finansuotų LMT, inicijavimo. LMT iniciatyva buvo sudaryta LIST paskirtinės programos rengimo grupė, kurioje dalyvauja ir STRATA atstovas.

2024 m. bus tęsiami ir baigti parengiamieji darbai: pilotinio tyrimo rezultatų analizė, skirta koreguoti tyrimo metodiką ankstyvoje stadijoje ir įvertinti galimą lėšų poreikį tolimesniems tyrimo etapams; baigta rengti LIST paskirtinė programa; sudarytas LIST įgyvendintojų konsorciumas; atlikti tyrimo viešinimo darbai ir pradėtas 6 mėn. trukiantis tyrimo respondentų rekrūtavimo etapas.

15

ANALITINĖS INFORMACIJOS BIBLIOTEKA (AIB)

Viešojo valdymo institucijos, priimdamos strateginius sprendimus, rengia taikomuosius tyrimus, analitinius darbus, poveikio vertinimus ir kt. Dėl neišvystytos analitinių resursų dalinimosi sistemos, didelė dalis atliktų darbų lieka tinkamai nepanaudoti, nežinant apie jau atliktus tyrimus, jie būna kartojami, nepasinaudojama jau surinktais duomenimis ar kita analitine informacija, kuri būtų aktuali atliekant naujus tyrimus. Be to, LR Vyriausybės patvirtinta strateginio valdymo metodika įpareigoja valstybės institucijas kaupti analitinius duomenis ir jais dalintis.

Todėl STRATA, bendradarbiaujant su Lietuvos Martyno Mažvydo biblioteka (LNMMB) sukūrė Analitinės informacijos biblioteką (AIB) – visiems prieinamą, nemokamą platformą, skirtą įrodymais pagrįstos viešosios politikos formavimui.

16

AIB skaitmeniniu formatu renkamos visos valstybės finansuojamų viešajame valdyme pritaikomų tyrimų ir vertinimų ataskaitos. Šis įrankis padeda atverti svarbius duomenis visai visuomenei, tačiau visų pirma jis yra skirtas viešojo valdymo dalyviams – politikams, ministerijų, savivaldybių administracijų ir kitų įstaigų darbuotojams – tiems, kurie rengia arba priima viešojo valdymo sprendimus. Vienoje vietoje talpinami darbai padės taupyti viešuosius resursus, nekartojant jau atliktų tyrimų ir pasinaudojant sukauptais duomenimis bei įžvalgomis. Taip pat tikimasi, kad dėl viešo užsakomųjų tyrimų ataskaitų skelbimo gerės šių darbų kokybė.

AIB strateginio valdymo sistemos dalyviams, mokslo atstovams ir visuomenei buvo pristatyta 2023 m. vasarą. Per LIBIS tinklo bibliotekų elektroninių paslaugų portalą *ibiblioteka.lt* prieinamoje AIB viešajai prieigai pateikiamos Lietuvoje ir apie Lietuvą per pastarąjį ketvirtį amžiaus (1998-2023 m.) sukurtos viešosios politikos vertinimų, tyrimų ir kitokių analitinių darbų ataskaitos. Per 2020 – 2022 m. laikotarpį surinkta daugiau nei 2000 įvairių analitinių šaltinių, kurie 2023 m. buvo peržiūrėti ir validuoti, remiantis turinio analize ir įvertinant surinktos informacijos aktualumą. Po išsamios peržiūros į AIB patalpinta 1700 aktualių analitinių tyrimų, o pristačius AIB suinteresuotoms šalims, iki 2023 m. galo AIB pasipildė 167 analitiniais tyrimais, kurie gali būti naudojami priimant viešosios politikos sprendimus.

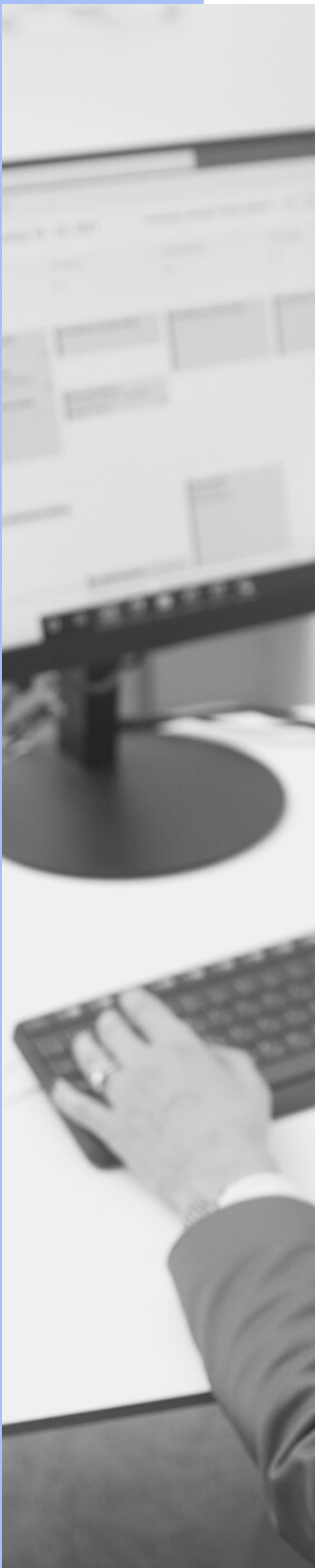
AIB plėtra ateityje galima tik bendradarbiaujant įvairioms institucijoms, todėl reikalinga diegti ir ugdyti analitinės informacijos dalinimosi ir naudojimo kultūrą. Numatoma, kad suinteresuotų šalių, ministerijų, mokslo įstaigų ir kitų organizacijų atstovai kasmet papildys AIB, pateikdami apie 100 vnt. viešosios politikos vertinimų, tyrimų ir kitų analitinių ataskaitų. Taip pat planuojama iš užmaršties prikelti kai kuriuos svarbius rinkinius – Lietuvos mokslo tarybos administruojamų reikšminių viešosios politikos tyrimų rinkinį, Lietuvos pirmininkavimo ES tarybai metu rengtų studijų archyvą, Lietuvos stojimo į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizaciją (EBPO) studijų ir vertinimų rinkinį ir kitas viešai iki šiol dar neskelbtas ataskaitas.

II DALIS: 2023 M. ATLIKTI TYRIMAI

ATLIKTI ILGALAIKIAI BEI VIENALAIKIAI TYRIMAI YRA STRATA ANALITIKŲ DARBO REZULTATAS, KURIAMAS BENDRADARBIAUJANT SU ŠALIES EKSPERTAIS BEI MINISTERIJŲ DARBUOTOJAMS.

STRATA užtikrina atliktų tyrimų nešališkumą, analizės savalaikiškumą bei rekomendacijų kokybę.

Tyrimų ataskaitos bei kiti STRATA veiklos rezultatai pateikiami pagal 2023 m. veiklos plano kryptis, strateginiams tiklams pasiekti.

TEIKTI ĮŽVALGAS IR REKOMENDACIJAS STRATEGINEI VALDYSENAI

DEMOGRAFINIŲ IŠŠŪKIŲ (EMIGRACIJA IR IMIGRACIJA, VISUOMENĖS SENĖJIMAS) SPRENDIMO GALIMYBIŲ STUDIJA

Svarbus „Lietuva 2050“ pažangos strategijos rengimo etapas buvo scenarijų dirbtuvės į kurias buvo įtrauktas platus ekspertų ratas. Šių dirbtuvių metu buvo naudotas ateities įžvalgų (angl. foresight) metodas: atsižvelgiant į išanalizuotas ateities megatendencijas ir Lietuvai aktualius iššūkius buvo identifikuoti keturi galimi ateities scenarijai. Studijoje detalizuota, kokia būtų Lietuvos demografinė būklė kiekvieno iš galimų scenarijų atveju. Orientuojantis į norimą (antrąjį) „Šiaurinės žvaigždės“ valstybės raidos scenarijų, kurio svarbiausi požymiai – švietimo proveržis ir demokratijos plėtra, pirmiausia buvo identifikuoti svarbiausi demografijos ekosistemos elementai – teisinis pagrindas ir veikėjai bei atlikta ekosistemos stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizė. Tyrime iškelta prielaida, kad siekiant ekosistemos transformacijos būtini vertybiniai pokyčiai visuomenėje ir politikoje. Ataskaita naudota rengiant Lietuvos ateities viziją „Lietuva 2050“.

19

EKONOMIKOS AUGIMO IR GYVENIMO KOKYBĖS IŠŠŪKIŲ SPRENDIMO GALIMYBIŲ STUDIJA

Studijoje nagrinėjama, kokie ateities iššūkiai bus reikšmingiausi Lietuvos ekonomikos raidai iki 2050 m., jų galimas poveikis visuomenės gerovei ir šalies konkurencingumui, o taip pat kokie valstybės ekonominės politikos pokyčiai galėtų padėti jį suvaldyti. Analizės metu išgryninti trys svarbiausi iššūkiai Lietuvos ekonomikai – senstanti visuomenė, auganti socialinė nelygybė ir žalioji transformacija – reikalaus reikšmingų Lietuvos pensijų ir mokesčių sistemos pertvarkos, darbo rinkos ir aplinkosaugos pokyčių ir ilgalaikių investicijų į viešųjų paslaugų pasiūlą ir kokybę. Ataskaita naudota rengiant Lietuvos ateities viziją „Lietuva 2050“.

VALDYSENOS IŠŠŪKIŲ SPRENDIMO GALIMYBIŲ STUDIJA

Šioje studijoje, atsižvelgiant į kintantį ateities kontekstą bei dabarties viešojo valdymo iššūkius, pateikiamos rekomendacijos dėl valstybės tarnybos – viešojo valdymo šerdies – gebėjimų, taip pat strateginio valdymo tobulinimo, lanksčios, numatančios, prisitaikančios valdysenos vystymo Lietuvoje. Rekomenduojama ne tik spręsti tebesitęsiančias viešojo valdymo problemas, kaip įrodymais gristo valdymo stiprinimas, gilesnė ir kompleksiškesnė skaitmeninė transformacija, bet ir stiprinti viešosios politikos inovacijas, keisti viešojo sektoriaus kultūrą, kad ji taptų atviresnė, kūrybiškesnė, labiau orientuota į žmogų. Naują viešojo valdymo kokybę pasiekti bus lengviau įgijus piliečių pasitikėjimą – stiprinant atviros valdysenos principus, didinant piliečių įsitraukimą į sprendimų priėmimą, užtikrinant subsidiarumo principo taikymą, didinant valdžios institucijų veiksmingumą. Parengtos 2 tyrimo ataskaitos, kurios yra Lietuvos ateities vizijos „Lietuva 2050“ dalis.

20

GEPOLITINIŲ IR SAUGUMO IŠŠŪKIŲ SPRENDIMO GALIMYBIŲ STUDIJA

Studijos tikslas – įvertinti svarbiausių tarptautinių procesų ir geopolitinių iššūkių reikšmę valstybės ateities darbotvarkėje, reikalingus pokyčius Lietuvos užsienio ir saugumo politikoje ir galimą numatomų veiksmų poveikį. Pagrindinė šioje ataskaitoje pateikiamos analizės įžvalga yra tai, jog kintanti tarptautinės politikos geografija ir augantis globalių iššūkių skaičius reikalauja išplėsti Lietuvos tarptautinės politikos horizontus, mobilizuoti tinklinės diplomatijos pajėgumus ir stiprinti bendrą valstybės atsparumą sunkiai numatomiems išoriniams sukrėtimams. Ataskaita naudota rengiant Lietuvos ateities viziją „Lietuva 2050“.

UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJOS VEIKLOS UŽSIENIO POLITIKOS KURIAMOS VERTĖS VERTINIMO METODIKOS (MATICOS) SUKŪRIMAS

Siekiant tobulinti Užsienio reikalų ministerijos (URM) veiklos stebėsenos bei kuriamos vertės matavimo sistemą, šiame tyrime įgyvendinti du uždaviniai. Pirmą, pristatyta išsami kokybinių užsienio politikos veiklų ir jų rezultatų vertinimo metodologija. Antra, atliktas pavyzdinis URM veiklų vertinimas. Tyrime argumentuojama ir paaiškinama, kodėl ir kaip, siekiant pagrįsti URM kuriamos veiklos vertę, tikslinga remtis teorija grįstais kokybinio vertinimo metodais ir pateikti įtikinamą indėlio pasakojimą. Pilotinio vertinimo analizė apima URM vykdytas veiklas plėtojant saugumo ir ekonominio bendradarbiavimo programas su Lenkija, Italija ir Švedija.

EUROPOS PILIEČIŲ GEROVĖ STRATEGINĖS ATVIROS AUTONOMIJOS SĄLYGOMIS NAUJAME GEPOLITINIAME KONTEKSTE: LIETUVOS POŽIŪRIS

Tyrimo tikslas – suformuoti įrodymais paremtą Lietuvos požiūrį į aktualų piliečių gerovės užtikrinimui politikos atsaką Europos Sąjungos (ES) atviros strateginės autonomijos (ASA) sąlygomis naujame geopolitiniame kontekste. Šio tyrimo rezultatas – suformuluotos rekomendacijos ir strateginiai siūlymai, kurie skirti padėti veiksmingai realizuoti Lietuvos požiūrį į ES lygmenyje rengiamą ASA koncepciją, atitinkančią Lietuvos piliečių gerovės interesų poziciją siūlomų politikos atsako alternatyvų atžvilgiu. Šio tyrimo rezultatai taip pat padeda pagrindą ir formuoja ASA srities tyrimų kryptis ateičiai.

21

ES INICIATYVŲ POVEIKIO VERTINIMO KOKYBĖS VERTINIMAS

STRATA atliko tyrimą, kurio metu siekta išsiaiškinti, ar tinkamai funkcionuoja dabartinė ES iniciatyvų poveikio vertinimo sistema, identifikuoti šios sistemos trūkumus ir pasiūlyti sprendimus jai tobulinti. Galiojančio teisinio reguliavimo trūkumai, nepakankamai aiški institucinė atsakomybė ir poveikio vertinimų kokybės priežiūros trūkumas lemia, kad poveikio vertinimai retai atliekami arba jų kokybė nėra tinkama. Norint išspręsti problemą, siūloma paskirti už poveikio vertinimų kokybės priežiūrą atsakingą instituciją, patvirtinti kokybės vertinimo kriterijus ir procedūras.

STATISTINĖ ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ BŪKLĖS ATASKAITA

Žmogiškieji ištekliai (ŽI) siejami su asmens nematerialiu turtu, kurie naudojami ekonominei vertei kurti, ir sveikata, nes nuo jos priklauso žmogaus darbingumas, darbo efektyvumas, atsparumas stresui ir pan. Žmogiškasis kapitalas yra daugialypis ir kaupiamas per visą gyvenimo ciklą. Jis didina našumą, taigi ir pelningumą. Todėl manoma, kad kuo daugiau įmonė investuoja į savo darbuotojus, tuo didesnė jos produktyvumo ir sėkmės tikimybė. Ataskaitoje pateikiami numatomi užimtumo kaitos pokyčiai, pagrindinės žmogiškųjų išteklių Lietuvoje charakteristikos, analizuojama žmogiškųjų išteklių formavimo ir panaudojimo problematika (tarp jų užsienio piliečių), vertinama žmogiškųjų išteklių situacija prioritetiniuose gyvybės mokslų, inžinerinės pramonės, informacinių ir komunikacinių technologijų sektoriuose.

22

ŽMOGIŠKŲJŲ IŠTEKLIŲ PAKLAUSA IR PASIŪLA: ILGALAIKĖS PROGNOZĖS

Žmogiškųjų išteklių (ŽI) ilgalaikės paklausos ir pasiūlos prognozės skirtos informuoti politikos formuotojus apie darbuotojų ir įgūdžių kaitą darbo rinkoje. Prognozės leidžia numatyti galimą darbuotojų skaičiaus disbalansą ir tikėtinus įgūdžių atitikties darbo vietų reikalavimams iššūkius. Ilgalaikių prognozių tikslas – atsižvelgiant į šalies Ekonominės raidos scenarijų ir oficialiąsias Lietuvos gyventojų skaičiaus prognozes, rengti ir skelbti ŽI paklausos ir pasiūlos prognozių rezultatus, leidžiančius įvertinti darbuotojų ir įgūdžių pokyčius, priimti pagrįstus ŽI valdymo sprendimus.

DARBO RINKOS ATEITIES ĮŽVALGŲ STUDIJA: DIRBTINIS INTELEKTAS

Studijos tikslas – nustatyti ir suprasti, kaip dirbtinio intelekto (DI) plėtra paveiks įgūdžių poreikį Lietuvoje per ateinančius penkerius metus. Tai įvadinis dokumentas, skirtas atskleisti su darbo įgūdžiais susijusioms problemoms ir iššūkiams, kuriuos reikia spręsti norint išnaudoti DI potencialą ir galimybes. Daugiausia dėmesio skiriama įgūdžiams, reikalingiems DI kurti ir (arba) taikyti, valdyti ir reguliuoti. Tyrimo ataskaitoje įvardijamos sritys, kuriose būtini veiksmai, kad Lietuva pasirengtų DI erai.

TARPTAUTINIO BENDRADARBIAVIMO MTEPI SRITYJE ŽEMĖLAPIS: NACIONALINIŲ MOKSLO POLITIKOS PRIEMONIŲ POVEIKIO DALYVAVIMUI ES BENDROJOJE MTEPI PROGRAMOJE VERTINIMAS; INTERAKTYVAUS MOKSLO TARPTAUTINIO BENDRADARBIAVIMO ŽEMĖLAPIO PARENGIMAS IR TARPTAUTINIO BENDRADARBIAVIMO SRIČIŲ NUSTATYMAS

2023 metais STARTA tęsė projekto administravimą, projekto partneriai Lietuvos mokslų taryba baigė vykdyti numatytas veiklas.

23

2020 m. rugsėjo 9 d. Vyriausybė patvirtino 2021–2030 m. nacionalinį pažangos planą (NPP) (pakeitimas 2021 m. rugsėjo 29 d.), kuriuo siekiama nustatyti pagrindinius ateinantį dešimtmetį valstybėje siekiamus pokyčius, užtikrinančius pažangą socialinėje, ekonominėje, aplinkos bei saugumo srityse, ir sutelkti finansavimo šaltinius šiems pokyčiams įgyvendinti. Plane numatomi ilgalaikiai strateginiai tikslai, pažangos uždaviniai ir pažangai matuoti skirti rodikliai su siektinomis reikšmėmis 2030 metams ir tarpinės rodiklių reikšmės 2025 metams.

NACIONALINIO PAŽANGOS PLANO TIKSLŲ PAŽANGOS VERTINIMAS

Šioje ataskaitoje yra vertinamas Nacionaliniame pažangos plane (NPP) numatytų dešimties strateginių tikslų progresas. Siekiama atsakyti į tokius klausimus: koks yra programos tikslų pasiekimo laipsnis; kokia tikimybė, kad bus pasiektos NPP numatytos tiklų rodiklių tarpinės reikšmės; kokie pagrindiniai veiksniai (įskaitant valstybės vykdomas priemones) sudarė esmines kliūtis pasiekti aukštesnius rezultatus arba veikė rodiklių kitimą norima kryptimi; ar pasirinkti rodikliai ir jų skaičiavimo metodikos yra tinkamos pažangai matuoti; kaip galima patobulinti stebėsenos rodiklių rinkinį? Ataskaitos rezultatai naudojami NPP tikslų poveikio rodikliams tobulinti bei rengiant NPP vykdymo ataskaitas ir vertinimus.

2021–2030 METŲ NACIONALINIO PAŽANGOS PLANO TIKSLŲ INTERVENCIJŲ LOGIKOS VERTINIMAS: 1, 2, 5, 7, 8 IR 9 TIKSLAI

NPP ir kituose Lietuvos Strateginio valdymo sistemos dokumentuose numatyta, kad NPP įgyvendinimo laikotarpiu du kartus atliekami tarpiniai giluminiai ir kompleksiniai NPP įgyvendinimo pažangos vertinimai. Pirmasis tarpinis NPP įgyvendinimo pažangos vertinimas numatytas atlikti 2024 m. Šis vertinimas yra NPP pirmojo tarpinio vertimo dalis. Atsižvelgiant į NPP apimtį ir kompleksškumą, šioje ataskaitoje pateikiamas 6 iš 10 Plano tikslų intervencijų logikos vertinimas, siekiant įvertinti teorinę 1, 2, 5, 7, 8, ir 9 Plano tikslų įgyvendinimo tikimybę bei identifikuoti šių tikslų intervencijų logikos tobulinimo poreikį.

24

TEIKTI IŽVALGAS IR REKOMENDACIJAS VIEŠOSIOS POLITIKOS SPRENDIMAMS

ANTSTOLIO VYKDYMO IŠLAIDŲ DYDŽIŲ GALIMŲ NUSTATYMO KRITERIJŲ IR TVARKOS ANALIZĖ, SKAIČIUOKLĖ IR JOS NAUDOJIMO INSTRUKCIJA

Tyrimo tikslas – pagrįsti antstolio vykdymo išlaidų dydžių nustatymą. Atlikus tyrimą buvo pasiūlyti nauji antstolio vykdymo išlaidų nustatymo kriterijai. Vadovaujantis šiais kriterijais atlikta antstolių veiklos analizė, buvo parengta antstolio vykdymo išlaidų nustatymo metodika. Pagal pasiūlytą metodiką sukurta vykdymo išlaidų dydžių nustatymo skaičiuoklė, kuri leis Užsakovui skaičiuoti antstolio vykdymo išlaidų dydžius.

VIEŠOJO SAUGUMO TARNYBOS (VST) VEIKLOS MODELIO VERTINIMAS REMIANTIS UŽSIENIO PRAKTIKA

Siekiant efektyvinti Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministro valdymo srities statutinių institucijų institucinę sąrangą, sprendžiant Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos vykdomų funkcijų dubliavimo klausimą, atlikta Europos Sąjungos valstybių narių praktikų įgyvendinant analogiškas Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos vykdomų funkcijų analizė, t. y., atlikta Viešojo saugumo tarnybos funkcijų apžvalga; identifikuotos Europos Sąjungos valstybių narių institucijos, kurios vykdo funkcijas, analogiškas Viešojo saugumo tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos atliekamoms pagrindinėms funkcijoms; atliktas VST ir Europos Sąjungos valstybių narių veikiančių žandarmerijų funkcijų palyginimas.

25

VIEŠŪJŲ PASLAUGŲ PERDAVIMO NEVYRIAUSYBINIAM IR (AR) PRIVAČIAM SEKTORIUI GALIMYBIŲ VERTINIMAS, ATSIŽVELGIANT Į TEISĖS AKTŲ, SUSIJUSIŲ SU VIEŠŪJŲ PASLAUGŲ TEIKIMO PERDAVIMO NEVYRIAUSYBINIAM IR (AR) PRIVAČIAM SEKTORIUI GALIMYBĖMIS, PERŽIŪRĄ

Nevyriausybinių organizacijų (NVO) įtraukimas į paslaugų teikimą yra vienas iš būdų paslaugų prieinamumui didinti. Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plane yra patvirtinta priemonė „Priimti Vyriausybės sprendimą dėl atitinkamų viešųjų paslaugų teikimo perdavimo nevyriausybiniam ir privačiam sektoriui atsižvelgiant į atliktą teisės aktų, susijusių su viešųjų paslaugų teikimo perdavimo nevyriausybiniam ir privačiam sektoriui galimybėmis, peržiūrą.“ Tyrimo tikslas – nustatyti ir įvertinti NVO įtrauktį teikti viešąsias paslaugas skatinančius ir ribojančius veiksnius bei identifikuoti sisteminiam pokyčiui būtinas sąlygas. Nustatyta, kad teisės aktuose, reglamentuojančiuose viešųjų paslaugų teikimo organizavimą Lietuvos savivaldybėse, sudarytos teisinės galimybės savivaldybėms organizuoti vietinių viešųjų paslaugų teikimą įvairiais būdais, o NVO teikiamų viešųjų paslaugų apimtys per pastaruosius keletą metų didėja.

ŽIEDINĖSV EKONOMIKOS PRIEMONIŲ TIKSLINGUMO VERTINIMAS

Siekiant spartesnio žiediškumo indekso didėjimo ir jo konvergencijos link ES šalių indekso vidurkio, Lietuvos perėjimo prie žiedinės ekonomikos iki 2035 m. gairėse numatytais priemonėmis siekiama įtvirtinti kryptingą aplinkai draugiškos ir klimatui neutralios žiedinės ekonomikos kryptį, apimančią pažangias technologijas, sumažinantį aplinkai neigiamą poveikį darantį vartojimą ir kt. Gairėse išskiriamos žiedinės pramonės, žiedinės statybos, bioekonomikos, žiediško transporto, žiedinio atliekų naudojimo ir žiedinio vartojimo intervencinės kryptys, kuriose siekiama įgyvendinti tvaresnę išteklių naudojimo praktiką taikant žiedinės ekonomikos principus ir strategijas. Siekiant nustatyti, kurios gairėse nurodytos priemonės leis sparčiausiai pereiti prie žiedinės ekonomikos, atliktas jų vertinimas, kurio metu nustatyta atskirų priemonių įtaka atskiram žiediškumo indekso komponentui bei rezultatas – numatomų priemonių potencialus veiksmingumas žiediškumo indekso didėjimui. Identifikuotos mažo, vidutinio ir didelio poveikio žiediškumo indekso masto priemonės, t. y. išryškinta, kur yra potencialios galimybės paspartinti indekso augimą.

26

NEMOKUMO PROCEDŪRŲ MIKROJMONĖMS SUPAPRASTINIMO GALIMYBIŲ VERTINIMAS

Tyrimo tikslas – įvertinus pasirinktų užsienio valstybių teisinį reguliavimą bei tarptautinius neprivalomos teisinės galios teisės aktus (angl. soft law), reglamentuojančius supaprastintą mikroįmonių nemokumo procesą, pateikti siūlymus, leisiančius sudaryti sąlygas operatyvesniam ir ekonomiškesniam mikroįmonių nemokumo (bankroto ir restruktūrizavimo) procesui Lietuvoje. Tyrime analizuojamas ne tik įmonių nemokumo procesą reglamentuojančių teisės aktų, tačiau ir kitų tiesiogiai su nemokumo procesu susijusių teisės aktų pakeitimų tikslingumas ir poreikis.

SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SPECIALISTŲ POREIKIO PROGNOZAVIMO MODELIO ADAPTAVIMAS ASMENS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS ĮSTAIGŲ TINKLO PERTVARKOS KONTEKSTE

STRATA 2019 metais sukurtas sveikatos priežiūros ir farmacijos specialistų poreikio prognozavimo modelis tapo pagrindiniu įrankiu, padedančiu prognozuoti sveikatos priežiūros specialistų poreikį Lietuvoje bei gerinti sveikatos mokslų studijų krypčių grupei ir rezidentūros studijoms skiriamų valstybės finansuojamų vietų skaičiaus planavimą. Šioje ataskaitoje pateikiami atnaujinto ir praplėsto asmens sveikatos priežiūros specialistų poreikio prognozavimo iki 2032 m. modelio rezultatai, esama ir COVID-19 pandemijos laikotarpio specialistų poreikio analizė, rekomendacija dėl valstybės finansuojamų rezidentūros studijų vietų paskirstymo. Parengtos 2 ataskaitos.

27

LICENCIJUOJAMOS VISUOMENĖS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS VEIKLOS VERTINIMAS

Tyrimo metu atliktas privalomojo sveikatos mokymo modelio vertinimas. Modelį sudaro trys įstatyme numatytos licencijuojamos visuomenės sveikatos priežiūros veiklos: privalomasis pirmosios pagalbos mokymas; privalomasis higienos įgūdžių mokymas; privalomasis mokymas apie alkoholio, narkotinių ir psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo poveikį žmogaus sveikatai. Tyrimo metu siekta išsiaiškinti, kaip šis modelis veikia, įvertinti jo tinkamumą.

Pirminio privalomojo sveikatos mokymo modelio vertinimo rezultatų pagrindu identifikuoti trūkumai, susiję su modelio intervencijos logikos elementais, modelio įgyvendinimo ir kontrolės funkcijų elementais, kokybės užtikrinimu. Tyrimo ataskaitoje privalomojo sveikatos mokymo modelio tinkamumo vertinimas atliktas vieno iš trijų mokymų tipų – pirmosios pagalbos mokymo – pavyzdžiu. Atsižvelgiant į vertinimo rezultatus suformuluoti bendrieji privalomojo sveikatos mokymo modelio tobulinimo principai.

SVEIKATOS IR ŠVIETIMO SRIČIŲ TYRIMŲ ŽEMĖLAPIAI: BŪKLĖ IR PERSPEKTYVOS

Sveikatos apsauga ir švietimas yra vienos labiausiai finansuojamų sričių Lietuvoje: 2021 m. sveikatos apsauga antra, o švietimas – trečia tarp visų Lietuvos valstybės funkcijų pagal joms skirtas didžiausias valdžios sektoriaus išlaidas. Formuojant sveikatos apsaugos ir švietimo srities finansavimo poreikį bei atliekant viešųjų sveikatos sričių išlaidų peržiūrą, siekiant atrasti efektyvumo didinimo resursus, pagrįstų sprendimų priėmimo palengvinimui sudaryti sveikatos apsaugos ir švietimo sričių tyrimų žemėlapiai, kuriuose pateikiami atrinkti per paskutinius penkerius metus atlikti tyrimai sveikatos apsaugos ir švietimo srityse. Atlikta ir žemėlapyje esančių tyrimų rekomendacijų analizė, nustatytos atskiros sveikatos apsaugos ir švietimo sričių temose pasikartojančios rekomendacijos bei identifikuotos rekomendacijos, kurių įgyvendinimas galimai didintų srities valdymo efektyvumą.

STIPRINTI VIEŠOJO VALDYMO INSTITUCIJŲ ANALITINES KOMPETENCIJAS

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMŲ PROJEKTŲ PAGRINDIMO, STEBĖSENOS KRITERIJŲ IR ĮGYVENDINAMUMO GRANDINĖS VERTINIMAI

Tęsiant teisės aktų pakeitimų projektų pagrindimo, stebėsenos kriterijų ir įgyvendinamumo grandinės vertinimą, su ministerijų komandomis buvo aptarti reforminių projektų tikslai, esami ir galimi poveikio rodikliai, stebėsenos gairės ir galimi stebėsenos rodikliai. Suformuoti rodiklių rinkiniai Vaistų kompensavimo ir kainodaros proceso reformai (Farmacijos įstatymo ir Sveikatos draudimo įstatymo pakeitimai) ir Daugiabučių namų renovacijos spartinimo reformai.

NUMATOMO TEISINIO REGULIAVIMO POVEIKIO VERTINIMO PAGRINDŲ MOKYMAI

Įgyvendinant STRATA strategiją yra siekiama suformuoti vientisą įrodymais grįstos viešosios politikos praktiką nacionaliniu lygiu, sudaryti sąlygas objektyvesnei, geriau duomenimis iliustruotai ir skaidresnei teisėkūrai. Nuo 2020 m. vykdomi „Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pagrindų“ ex ante mokymai. Šia veikla siekiama sustiprinti valstybės tarnautojų gebėjimus atlikti numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą ir pagilinti žinias apie įrodymais grįsto valdymo principus.

2023 m. STRATA organizuoti du mokymų ciklai "Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pagrindai" kovo 16-17 d. ir 22-23 d., spalio 5-6 ir 12-13 d. kuriuose iš viso sudalyvavo 74 dalyviai.

29

MOKYMAI EX POST VERTINIMAMS ATLIKTI

Teisinio reguliavimo ex post vertinimais siekiama nustatyti, ar įstatymai arba įgyvendinamieji teisės aktai pasiekė numatytus tikslus, ar intervencija (teisės aktas) sukėlė laukiamus pokyčius bei ar buvo kitų nenumatytų ar netikėtų pokyčių. Ex post vertinimais taip pat siekiama sukurti įrodymus ir rekomendacijas, reikalingas naujų iniciatyvų parengimui. Taigi, gerai veikiančiam politikos formavimo ciklui bei aukštos kokybės teisėkūrai būtini tiek ex ante, tiek ex post vertinimai. Todėl STRARA parengė ir viešajam sektoriui pasiūlė teisinio reguliavimo ex post mokymų ciklą.

2023 m. organizuoti teisinio reguliavimo ex post mokymų ciklai „Teisinio reguliavimo ex post vertinimai: metodika, etapai, pavyzdžiai“, kurie vyko gegužės 4-5 ir 12 d.; gegužės 25-26 d.; lapkričio 9-10 d.; lapkričio 23-24 d., kuriuose iš viso sudalyvavo virš 100 dalyvių.

NUMATOMO TEISINIO REGULIAVIMO POVEIKIO VERTINIMO KONSULTACIJOS DIDESNIO POVEIKIO TEISĖS AKTŲ PROJEKTAMS, IŠVADŲ DĖL KOKYBĖS RENGIMAS (KOKYBĖS PATIKRA)

Viena iš STRATA veiklų – dalyvavimas stiprinant teisinio reguliavimo poveikio vertinimo sistemą, konsultuojant poveikio vertinimo rengėjus, rengiant metodinius dokumentus ir organizuojant mokymus valstybės tarnautojams.

2023 m. buvo taikomi ankstesniais metais pasiteisinę metodinės pagalbos ir konsultavimo būdai. Poveikio vertinimų rengėjai buvo konsultuojami telefonu, vaizdo konferencijos būdu, el. paštu, jiems buvo siunčiami gerieji jau atliktų išsamesnių poveikio vertinimų pavyzdžiai, el. paštu teikiami komentarai ir pastabos poveikio vertinimų projektams.

STRATA ekspertai 2023 m. išnagrinėjo 8 išsamesnius poveikio vertinimų projektus, kurie buvo parengti keturiems įstatymų projektams kultūros, aplinkos ir susisiekimo srityse. Parengta ir LR Vyriausybės kanceliarijai pateikta viena STRATA išvada dėl išsamesnių poveikio vertinimų kokybės.

30

STRATA ĮGYVENDINAMAS TSI PROJEKTAS. NUMATOMASIS VALDYMAS: STRATEGINIŲ ATEITIES ĮŽVALGŲ GALIMYBĖS ITALIJOS, LIETUVOS IR MALTOS VIEŠAJAME SEKTORIUJE (SU EBPO)

Europos Komisija ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) įgyvendina trišalį techninės paramos priemonės projektą „Numatomasis valdymas: strateginių ateities įžvalgų galimybės Italijos, Lietuvos ir Maltos viešajame sektoriuje“ (angl. Anticipatory Governance: Opportunities for public sector strategic foresight in Italy, Lithuania, and Malta). Projekto tikslas – stiprinti ateities įžvalgų ir numatomojo valdymo praktikas Italijos, Lietuvos ir Maltos viešuosiuose sektoriuose; suteikti valstybių tarnautojams ir institucijoms priemones, žinias ir įgūdžius kurti ir sėkmingai įgyvendinti politiką; stiprinti vyriausybės vaidmenį integruojant ateities įžvalgas į valdymo struktūras. Projekto veiklomis siekiama stiprinti išankstinio numatomosios valdysenos ir strateginių ateities įžvalgų gebėjimus šalies viešajame sektoriuje. Vykdamas projekto veiklas, įvertintas Lietuvos valstybės tarnautojų atvirumas pokyčiams ir naujovėms, rengiami plataus profilio metodologiniai seminarai viešojo sektoriaus atstovams, testavimo nepalankiausiomis sąlygomis mokymai pagal 5 modulių programą, konsultuojami transporto sektoriaus atstovai, rengiantys strategines gaires iki 2050 m. STRATA yra pagrindinis projekto įgyvendinimo Lietuvoje koordinavimas. Projekto pabaiga numatoma 2024 m. birželio mėn.

31

STRATA ĮGYVENDINAMAS TSI PROJEKTAS. ĮRODYMAIS GRĮSTOS POLITIKOS FORMAVIMO IR VALDYMO GEBĖJIMŲ POPANDEMINĖS EUROPOS VIEŠAJAME SEKTORIUJE STIPRINIMAS (SU JRC IR EBPO)

Europos Komisija ir Jungtinis tyrimų centras (Joint Research Centre – JRC) kartu su Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) įgyvendina daugiašalį techninės paramos priemonės (TPP) projektą „Įrodymais grįstos politikos formavimo ir valdymo gebėjimų popandeminės Europos viešajame sektoriuje stiprinimas“ (angl. Building capacity for evidence-informed policymaking in governance and public administration in a post-pandemic Europe). Tai didžiausias daugiašalis projektas pagal TPP. Jame dalyvauja 7 šalys: Graikija, Belgija, Čekija, Estija, Lietuva, Latvija ir Nyderlandai. Projekto tikslas – paremti dalyvaujančias šalis didinant įrodymais grįstos politikos formavimo gebėjimus visame šalies valstybiniame sektoriuje (tarp ministerijų, jų agentūrų, mokslo įstaigų), puoselėjant patirties perdavimą ir tarpininkavimo vaidmenį perduodant žinias politikos formuotojams, stiprinant vyriausybių ir mokslo organizacijų sąsajas bei tarpininkaujančių organizacijų vaidmenį. Vykdamas projektą Lietuvoje, gerinamas koordinavimas ir bendradarbiavimas tarp ministerijų, didinamas poveikio vertinimų ir politikos vertinimų veiksmingumas, skatinamas mokslo organizacijų dalyvavimas politikos formavimo procese, taip pat siekiama padėti įveiklinti Mokslo ir inovacijų pareigūnų tinklą. Projekto vykdymo laikotarpiu organizuojami mokymai mokslininkams, politikos formuotojams, žinių brokeriams, simpoziumai strateginių ateities išvalgų, dirbtinio intelekto ir politikos vertinimo temomis, teikiamos šalies situacijos analizė ir rekomendacijos viešojo sektoriaus gebėjimams stiprinti įrodymais grįstos politikos formavime ir valdyme. STRATA yra pagrindinis projekto koordinatorius Lietuvoje, projekto partneriai – LR Vyriausybės kanceliarija ir Lietuvos mokslo taryba. Numatoma projekto pabaiga – 2024 m. rugsėjo mėn.

32

ĮVEIKLINTI ĮRODYMAIS GRĮSTO VALDYMO TARPINSTITUCINIŲ KOMPETENCIJŲ TINKLĄ IR UŽTIKRINTI ĮRODYMŲ BEI ĮRANKIŲ VIEŠINIMĄ

TARPINSTITUCINIO KOMPETENCIJŲ TINKLO (TKT) ĮVEIKLINIMAS

Vienas iš svarbių elementų, užtikrinančių kokybiškų STRATA produktų kūrimą yra stiprus tarpinstitucinis kompetencijų tinklas (TKT). Tai viešojo, privataus ir nevyriausybinio sektoriaus veikėjų bendradarbiavimo ir panašių vertybinių nuostatų puoselėjimo įrankis, leidžiantis palaikyti įrodymais grįsto valdymo ekosistemos dalyvių koordinuotą, tikslingą veikimą.

Kuriant ir stiprinant kompetencijų tinklą, STRATA vykdė ir toliau tęs įvairias veiklas, kurios telkia suinteresuotas grupes (renginiai), stiprina įrodymais grįsto valdymo ekosistemoje reikalingas ir vertinamas kompetencijas (mokymai, konsultacijos), skatina tinklaveikos dalyvių bendrus projektus, idėjų generavimą ir kitokį savarankišką bendradarbiavimą (projektai, darbo grupės, nacionalinio ir tarptautinio lygmens bendradarbiavimas), plečia žinojimą apie įrodymais grįstą valdymą tiek tarp viešojo sektoriaus darbuotojų, tiek visoje Lietuvos visuomenėje (komunikacija).

33

TKT veikimo pagrindas yra žmogiškieji ryšiai, grįsti bendros tyrimų etikos, bendradarbiavimo ir įsipareigojimo visuomenei vertybėmis, todėl TKT įveiklinimas peržengia formalizuotų veiklų ribas ir didelis dėmesys skiriamas neformaliems elementams: susitikimams, konsultacijoms, pokalbiams su potencialiais darbuotojais ar ekspertais.

Praėjusiais metais sugrąžinta galimybė įvairių studijų studentams atlikti praktiką su STRATA analitikais. Per paskutinį pusmetį STRATA analitikai padėjo susipažinti su tiriamąja veikla viešajame sektoriuje Vilniaus universiteto bei ISM vadybos ir ekonomikos universiteto studentams. STRATA tęs bendradarbiavimą su universitetais ir taip prisidės stiprinant analitinius pajėgumus viešajame sektoriuje.

EX ANTE IR EX POST ĮRANKIŲ ADAPTAVIMAS, PRAKTINIS DIEGIMAS IR VIEŠINIMAS

Tęsiant kelerių metų darbo procesą, 2023 m. buvo parengtas ir įdiegtas praktiškai unifikuotas įrodymais grįsto valdymo sprendimų priėmimo metodologijos rinkinys, apimantis atliktų poveikio vertinimo metodologijų analizių rezultatus, poveikio vertinimų patirties ir geriausias sektinus pavyzdžius bei praktines jų taikymo gaires, atliktų vertinimų verifikavimo metodiką ir rezultatų kokybės užtikrinimo tvarką, ateities įžvalgų taikymo strateginio lygmens dokumentuose metodiką, viešosios politikos sprendimams pagrįsti reikalingų įrodymų naudojimo sistemos modelį ir kitus poveikio vertinimo kokybės standartus.

Metodologijos rinkiniu siekiama sustiprinti valstybės institucijų darbuotojų įrodymais grįsto valdymo kompetencijas, suteikiant jiems išsamų ir praktiškai pritaikomą įrankį, panaudojamą rengiant strateginio lygmens ar sisteminių sprendimų projektus ir įvertinant galimą numatomą (ex ante) poveikį. Metodologijos rinkinys taip pat orientuotas į pamatuojamų teisėkūros tikslų diegimą praktikoje ir įgyvendinimo rezultatų (tarpinį ir ex post) vertinimą.

FINANSINIAI DUOMENYS

2023 M.

Metinis biudžetas	2,1 mln.
Iš jų:	
Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama	67,9 %
Valstybės biudžeto lėšos	32,1 %
STRATA metinį biudžetą sudarė	
Darbo užmokestis	76,7 %
Ekspertinės paslaugos	11,2 %
Informacinės technologijos	1,6 %
Kvalifikacijos kėlimas	2,5 %
Viešinimas, renginiai	2,4 %
Administracinės išlaidos	5,6 %

